

MİLLET MEKTEPLERİNDE YAPILACAK ÖĞRETİM HAKKINDA BİR MEKTUP

Cavit BINBAŞIOĞLU

1.XI.1928 tarihinde kabul edilen ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabulü Hakkında Kanun'un yayımlanmasından sonra, daha önce başlayan yazı devriminin geniş halk kitlelerine yayılması için Millet Mektepleri örgütü kurulması kararlaştırılmıştı. O zaman, bu amaçla, bir yönetmelik de hazırlandı. Hazırlanan bu yönetmelik, 7284 sayılı bir kararnameye eklenerek 24 Kasım 1928 tarihli Resmî Gazete'nin 1048'nci sayısında yayımlandı. Sözü geçen yönetmeliğin 4'ncü maddesi aynen şöyledir: «Bu teşkilâtın reisicumhuru (genel başkan) ve Millet Mektebi'nin başmualimi Reisicumhur (Cumhurbaşkanı) Gazi Mustafa Kemal hazretleri'dir.»

Bu yönetmeliğin yayımlanmasından sonra, okul çağı dışında bulunan ve 45 yaşına kadar olan bütün yurttaşlar, okulu bulunan yerlerde, ders saatleri dışında, bu okullara devam etmeye başladılar.

1 Ocak 1929'da Maarif Vekili Mustafa Necati'nin ölümünden sonra, bir hafta süreyle Millî Eğitim Bakanlığı'nı vekâleten yürüten İsmet İnönü, daha sonra da 1 ay 19 gün, Başbakan olarak Millî Eğitim Bakanlığı'nı da üzerine almıştır. (1) Bu süre içinde 30 Ocak (kânunsani) 1929 tarihinde, Millet Mektepleri öğretmenlerine hitaben «Aziz Arkadaş» diye başlayan ve çok içten duygular içerdiği kadar onları çalışmaya, çabaya iten genel ve özel numaralı olan mektup şeklinde bir genelge yayımlanmıştır. Bu genelgenin bir nüshasını, o tarihlerde Millet Mektebi öğretmeni olarak bu etkinliklere katılan Bolu'nun Karacaagaç köyünden kayıvalidem Hatice Müşerref Öner, ölümüne kadar saklamıştır. Ölümünden sonra, kıymetli evrak arasında bulduğum bu tarihsel belgeyi yayımlıyorum.

Mektupta şu noktalar üzerinde durulmaktadır :

1. Büyük kurtarıcı Cumhurbaşkanları hazretlerinin Başöğretmenliği altında Millet Mekteplerinde çalışan öğretmenlerin kutsal ve tarihsel bir görev yaptıkları vurgulanmıştır. Öğretmenin, bu göreve başladığı gün, ulusun cahilliğe karşı fevran eden (taşkın öfke halinde bulunan) en içten duygularıyla karşılanmış olduğu belirtilmektedir. Buradan şunu anlıyoruz: Ulusumuz cahil kalmıştır; ama, bundan kurtulmak için çaba göstermektedir. Bu öğretmenin işini kolaylaştırıcı bir etkidir. Bilimsel terimlerle söylemek gerekirse, cahillikten kurtulmak için ulusumuzda yeter derecede güdü (salk) vardır. Sizi bunu işleyip değerlendireceksiniz.

2. Mektupta öğretmenlere Millet Mekteplerinde ki öğretimle ilgili bir «öğretim yöntemi» kitabı da gönderildiği belirtiliyor. Buradan, çalışmaların rastlantıya bırakılmadığı, başarı için yöntemine uygun biçimde hareket edilmesi istendiği anlaşılıyor; ki bu da işin ne kadar ciddi tutulduğunu ve bilimselliğe saygı gösterildiğini anlatır. Öğretim yöntemi kitabının dikkatle okunmasını ve özenle uygulanmasını istemesi bundandır.

3. Mektubun 2'nci maddesinde yer alan hususlar, tamamıyla yetişkin psikolojisini yansıtan özelliklere yöneliktir. Burada, yetişkin psikolojisi ile çocuk psikolojisi arasındaki farklara işaret ediliyor. Öğretmenin

T. C.
MAARİF VEKÂLETİ
İk. İdrisîni Dairesi
2757 Umumi
633 Hususi

Ankara 1 80 K. S. 1928

Hüsnâ: _____

Aziz Arkadaş,

Büyük hatâşâkâr Gazi Reisicumhur hazretlerinin Baş muallimliği altında Millet mekteplerinde mukadde ve tarbihi vazifene başladığım gün cehalete karşı fevran eden milletimin en samimi hisleriyle karşılanmış oldum.

Şimdi onu daha pek yakından görüyör ve ruhu üzerinde, doğrudan doğruya, müessir olacak bir mevkide bulunuyorum.

Ben de senin bu mutena vaziyetinden istifade ederek ufak bir hesabul yapmâk hüsnâmını hissettim.

1 — Sana millet mekteplerinde istifade edilmek üzere "Türk harflerinin usulü terisi", risalesi göndermişim. Bu küçük risaleyi dikkatle okur ve itinayla takbik edersin.

2 — Şuna çok dikkat etmeliisin ki millet mekteplerine devam eden taleben diğer bir talebesiyle kabill mukayese değildir. Hayatta yaşmış, tecrübe görmüş, diğri magri: eni göre teşekkül etmiş kâmil insanlardır. Bilsenleyle bunlara karşı muamelatü rîfk ve mülahazayette yapmalı ve dersleriñi onların alakalarını heran teziyyit edecek cazibeli bir şekilde vermeliisin.

3 — Vazifelen yalnız harföğretmek ve okutmaktan ibaret olduğunu zannetmekle hata işlemiş olursun. Mâzinin bin bir ihmalî yüzünden bakımsız ve örneksiz kalışın olan bu vatandaşlarına aynı zamanda muşerret kâdelerıyla yaşamağı, pejmürde elbise içinde bile temiz olmanın mümkün bulunduğunu anlatacağın derslerinin hararetini ve kalabalığını muhafaza için elinden gelecek mesalyi ihmal etmesin. O şekilde ki bir talebenin eksikmesel senin için bir nefle izzet meselesi olmalıdır.

4 — Girdiğimiz bu cehalet mücadelesinde, bitirabi, devamızın en sarımsız delilli okuma, yazma bilmenin fâdeleri, muhasenatıdır. Sen de bu bahs üzerinde sık sık durur ve onlara okuma, yazma öğrenmiş kimselerin hayatta mazhar oldukları muvaffakiyetlerden ve etikleri kârlardan bahsedersin.

Şereñi meseinde muvaffakiyetler temenni ederim Aziz arkadaşım.

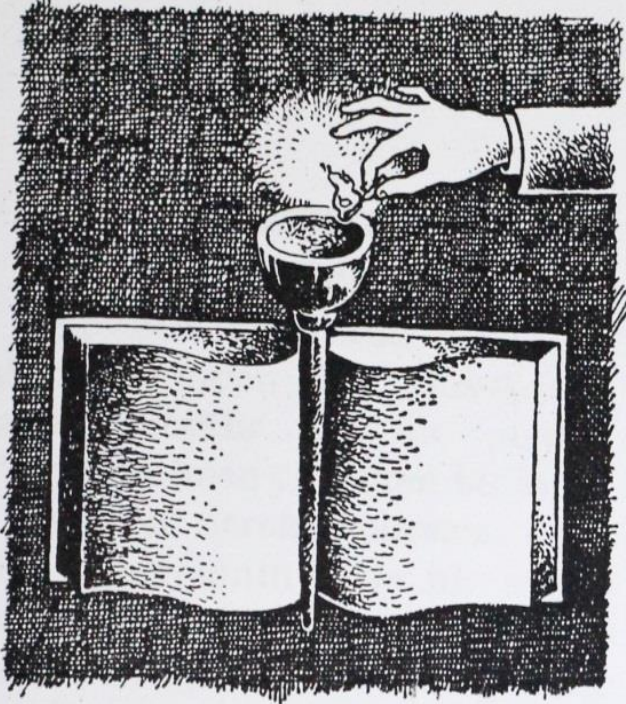
R. N.

Maarif Vekili

İsmet

Mustafa Necati'nin öğretmenlere
mektubu : «Aziz Arkadaş ...»

bu farklılara karşı bilinçli olması isteniyor. Yetişkinlerin uzun bir yaşam deneyimi olduğuna, zihninin günlük yaşamda gördükleri, yaşadıkları olaylara göre (şartlanma yoluyla) biçim aldığına dikkat çekiliyor. Böyle olunca, onların eğitimi de buna uygun olarak yapılmalıdır, demek isteniyor. Bunun için de yetişkinlere karşı olan davranışımız, çocuklara karşı olan davranışımızdan farklı değildir. Bu nedenle, yetişkinlere karşı davranışımız, sert değil, yumuşak olmalı ve her şeyi ağır ağır ve tatlılıkla öğretmeliyiz. Aksi halde, onları okuldan ve dersten soğutmuş oluruz. Derslerde de öğrencilerin ilgilerinden hareket etmeli ve ders süresince onların ilgilerini artırıcı bir yöntem kullanılmalıdır. Bu böyle yapılırsa, yetişkinlere konu olan bir öğretim verimli olur.

Cemalettin Güzeloğlu

4. Mektubun daha sonraki bir maddesinde de Millet Mekteplerinde yalnızca okuma - yazma öğretilmeyeceği belirtilmektedir. Bugün Hayat Bilgisi derslerinde öğrettiğimiz konulara (özellikle görgü kurallarına ve temizlik konularına) yer ve önem verilmesi gerektiği üzerinde de durulmaktadır. Bunlara ise, tam bir eğitim konularıdır. Buradan anıyoruz ki, Millet Mektepleri, yalnızca okuma ve yazma öğretmek için açılmış okullar değildir. Burada önemli eğitim bilgilerine de yer verileceği önemle vurgulanmıştır. Bu vesile ile, hiç olmazsa, eğitimin bu temel konularına yer verilmiş olması, Millet Mekteplerinin, yetişkin yurttaşlara ilk eğitimin verildiği bir kurum olma özelliğinin kazandırmıştır. Mektupta belirtildiği üzere, geçmişte bakımsız ve örneksiz kalmış olan yurttaşlarımıza ulaşmanın en kestirme yolu, o günkü şartlar içerisinde, bu okullar olmuştur. Burada «sorun» o şekilde ortaya konuyor ki, şu ya da bu nedenle, bu okullardan bir

kışının eksilmesi, öğretmen için bir onur (izzeti nefis) sorunu olacaktır. Bu da Millet Mektepleri konusu üzerine öğretmenlerin daha dikkatli eğilmelerini sağlayan çok kuvvetli bir güdüdür. Doğrudan kendisine yazılan böyle bir mektubu aldıktan sonra, bir kimsenin gecisini gündüze katarak çalışmaması mümkün değildir. O yıllarda Türk öğretmeni, bunun sorumluluğunda ve bilincinde olarak bu kutsal görevi canla başla çalışarak yerine getirmiştir.

5. Son olarak da cahilliğe karşı girişilen bu savaşta en önemli şeyin okuma ve yazma olduğu, okuma ve yazma bilenlerin hayatta eriştikleri başarıları ve bundan dolayı sağladıkları kârların neler olduğunu açıklamak suretiyle yetişkinleri okuma ve yazma öğrenmeye güdülemiş olacağımız da bir bilgi olarak öğretmenlere hatırlatılmıştır.

Görüldüğü ki, cumhuriyetin kuruluş yıllarında Millî Eğitim Bakanlığında harf devriminin inancı eğitimi kadrolarınca hazırlanan bu mektup - genelge, hem ülkemizin o yıllardaki cahillik ve ona bağlı sorunlara, hem de bu sorunların çözümü için eğitim bilimsel (pedagojik) yöntem ve davranışlara ne kadar bağlı kaldığını açıkça göstermektedir.

- (1) Unat, Faik Reşit. Türkiye'de Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış. Ankara: Millî Eğitim Basımevi, 1964, s. 126.